

BILTEN RG 35

Bilten Radne grupe za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne Grupe za pregovaračko poglavlje 35 jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademska udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

SRBIJA I SIMBOLI KOSOVA¹

Umesto da rešenje traži u potpunosti u dijalogu, Srbija unilateralno može da ukloni neke od prepreka i da pokaže da može da bude konstruktivan akter, a da istovremeno zadrži sopstvenu poziciju. Srbija već u ovom trenutku priznaje pravo vladi u Prištini da upravlja teritorijom Kosova (pravna formulacija koja se koristi je „privremene institucije“), odnosno ne negira nadležnosti koje su vezane za Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti UN. Na isti način, Srbija može da unilateralno prihvati simbole Kosova kao „privremene“ simbole AP Kosovo i Metohija, usvajajući tumačenje da su statusno neutralni. Na taj način, otvorio bi se put za konstruktivniji dijalog, otvorio bi se put za uklanjanje prepreka za saradnju na terenu, dok bi se takođe Srbima koji žive na Kosovu, ali i interno raseljenim licima, otvorila perspektiva za unapređenje sopstvenih prava. Pitanje tablica bi time bilo lakše rešeno, a potencijalni konflikt izbegnut. Sa druge strane, otvorila bi se perspektiva za jačanje saradnje na terenu, kako između institucija, tako i između građana, čime bi se utabao put za dalju normalizaciju.

Briselski dijalog u ovom momentu ne samo da nije produktivan, već postoji i mogućnost da stvari krenu unazad. Kompromisno rešenje i sveobuhvatni sporazum se čine dalekim, a komunikacija dve strane je na verovatno najnižem nivou od početka „tehničkog“ dijaloga 2011. godine. Ključan element Briselskog sporazuma iz 2013. godine, Zajednica/Asocijacija opština sa srpskom većinom (ZSO) do današnjeg dana nije primenjen, bilo u obliku koji je dogovoren 2013-2015, bilo u obliku koji je dat odlukom Ustavnog suda Kosova. I vrlo je verovatno da do primene neće još skoro doći.

Međutim, veliki broj sporazuma koji su dogovoreni u dijalogu jeste primenjen, pre svega zbog fleksibilnosti dve strane i ponekad veoma kreativnih rešenja koja su omogućavala Beogradu da ostane na svojim stanovištima, a da se pritom sporazumi primene. Jedan od najboljih primera za to je dodeljivanje

telefonskog pozivnog broja Kosovu, koji je Srbija ustupila (odnosno učestvovala je u procesu, dala pristanak, i de jure ga se nije odrekla), da bi zatim u ime Prištine Austrija aplicirala za dodelu pozivnog broja kod Međunarodne telekomunikacione unije (ITU). Drugim rečima, pronađen je fleksibilan način da se sporazum ispuni, a da Beograd očuva sopstveno stanovište. Po sličnom modelu, unilateralnim prihvatanjem simbola Srbija bi otvorila perspektivu za rešavanje otvorenih pitanja slobode kretanja, kao i drugih povezanih izazova.

Trenutna kriza u dijalogu Beograda i Prištine izazvana je pitanjem automobilskih tablica, pošto je trenutno rešenje sa nalepnicama bilo predviđeno kao privremeno. U suštini, pitanje tablica je blisko vezano za pitanje identiteta, te konsekventno pitanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Srbija ne priznaje simbole Kosova (koji se pojavljuju na tablicama), smatrajući da odslikavaju državnost Kosova, te ih stoga ne može priznati. Međutim, uz pomoć pravne „gimnastike“ i jasnih političkih obrazloženja, Srbija može da napravi korake unapred, ne krnjeći pritom sopstvenu poziciju, upravo kao što je urađeno prilikom Sporazuma o telekomunikacijama.

Kao što je već naglašeno u uvodu, Srbija može da prizna simbole Kosova kao „privremene“ simbole AP Kosovo i Metohija, pošto su oni, ako se ne posmatraju u kontekstu Ustava i drugih dokumenata, statusno neutralni. Drugim rečima, postojeći simboli ni na koji način ne upućuju da je to nezavisna država ili dominantno država albanskog ili bilo kog drugog naroda. Sastoje se iz obrisa mape Kosova i šest zvezda, dok su boje od kojih se zastava sastoji boje Evropske unije i Saveta Evrope. U tom kontekstu, Beograd može i zastavu i grb da prihvati i da ih tretira kao regionalnu ili pokrajinsku zastavu.

Stoga bi, kao privremenu meru, Srbija mogla skupštinskom odlukom (kao što je bilo urađeno 2004. godine sa promenom državnih simbola Srbije,

¹ Tekst predstavlja lični stav člana Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 koji je želeo da ostane anonimn.

a koji su definitivno promenjeni novim Ustavom iz 2006.) ili vladinom uredbom, da prihvati simbole AP Kosovo i Metohija. Ovi simboli bi mogli biti prihvaćeni do postizanja eventualnog sveobuhvatnog sporazuma između Beograda i Prištine. Time bi se pitanje simbola stavilo ad acta u samom procesu, i omogućilo Beogradu da ima veći manevarski prostor u pregovorima.

Veći je izazov naziv Republika Kosovo, ali i tu postoji prostor da se zauzme fleksibilan stav. Prvo na šta treba ukazati je činjenica da u svetu postoje entitete koji u svom nazivu sadrže naziv republika, ali nisu nezavisni i suvereni. Srbija bi stoga mogla da prihvati, ponovo privremenom odlukom, da će tolerisati naziv Republika Kosovo kao naziv koji Priština u svojim unutrašnjim poslovima „privremeno“ koristi, kao i u nekim slučajevima poput automobilskih tablica. Za neke druge slučajeve, poput regionalnog predstavljanja koje je rešeno sporazumom iz 2012, ovo rešenje ne mora nužno da važi. Obrazloženje za ovakav pristup bi se moglo pronaći u činjenici da je za Srbiju Priština i dalje pod međunarodnom upravom i da do sveobuhvatnog sporazuma može da se primenjuje ovakva mera.

Oko same formulacije ovakvih odluka i procedure njihovog usvajanja trebalo bi konsultovati pravnike kako bi proces bio kreiran i sproveden na valjan način. Sa sprovođenjem ovakvog pristupa Srbija praktično uvodi „privremene“ simbole Kosova u svoj sistem i otvara prostor za fleksibilniju poziciju u pregovorima sa Prištinom.

Koristi od ovakvog pristupa su višestruke.

A) Srbija pokazuje kooperativnost koja se ne može ignorisati na međunarodnom planu. Srbija bi nedvosmisleno dokazala da se zalaže za kompromis.

B) Građanima omogućava apsolutnu slobodu kretanja. Stvaraju se uslovi za lakši promet roba, usluga i kapitala, ali i radne snage, što bi donelo višestruku korist za obe strane. Time bi i drugi izazovi koji ometaju unapređenje praktične saradnje Beograda i Prištine, ali ekonomskih subjekata i građana mogli biti lakše rešeni. Drugim rečima, otvara se prostor za funkcionalnu normalizaciju odnosa.

C) Olakšava predstavnicima Srba na Kosovu komunikaciju sa centralnim institucijama u Prištini i legitimizuje njihov status i političko delovanje. Takođe, time se pomaže da se dijalog usmeri i na rešavanje slučajeva gde kosovski Srbi (koji žive na Kosovu) nisu bili u mogućnosti da zbog formalno pravnih razloga dobiju kosovska dokumenta.

D) Uklonile bi se i prepreke koje iz političkih, ličnih, emotivnih, verskih, nacionalnih i drugih razloga sprečavaju mnoge Srbe poreklom sa Kosova da apliciraju za dokumenta koje izdaje Priština, a samim tim i za glasačko pravo na Kosovu.

KO HOĆE - NAĐE NAČIN KO NEĆE - NAĐE IZGOVOR

Teodora Zahirović, pozicija PR menadžerka, Građanske inicijative
teodora@gradjanske.org

Pitanje nestalih hitno staviti u prvi plan, a politička prepucavanja ostaviti po strani – zajednička je poruka koju su iz Beograda i Prištine poslale porodice nestalih lica u susret Međunarodnom danu nestalih.

Udruženje porodica kosmetskih stradalnika iz Beograda i multietnički Resursni centar za nestala lica iz Prištine, povodom obeležavanja Međunarodnog dana nestalih, po osmi put održali su zajedničke konferencije za medije, i u Beogradu i u Prištini, uz apel da se proces identifikovanja nestalih lica ubrza, a saradnja onih kojima je dat mandat da se ovom temom bave pojača.

Višedecenijski nedostatak saradnje nadležnih organa, nedeljenje informacija i arhiva i prebacivanje odgovornosti doveli su do situacije da je dinamika identifikovanja nestalih osoba trenutno takva da ne samo da porodice nestalih neće dočekati da saznaju šta se desilo sa njihovim najbližima, već ni stotine generacija nakon njih.

Po podacima Međunarodnog komiteta Crvenog krsta za jul 2021. godine, na listi nestalih nalazilo se 1.630 imena, a u julu ove godine – 1.621 lice. Dakle, za godinu dana identifikovano je devet lica i u odnosu na prethodne godine, to je ohrabrujući podatak, rekla je Gordana Đikanović iz Udruženja porodica kosmetskih stradalnika.

Dakle, ako se bude išlo ovim tempom trebalo bi još 187 godina da bi bio pronađen i poslednji nestali sa liste nestalih sa Kosova, kazala je Đikanović.

U Beogradu se govorilo i o Zakonu o nestalima čije usvajanje Srbija i dalje čeka. Iz Vladine komisije za nestala lica naveli su da je 95 posto zakona spremno, ali da „spletom raznih okolnosti” nije ušao u skupštinsku proceduru.

Kako kažu članovi udruženja porodica nestalih – ko hoće nađe način, ko neće nađe izgovor. Ujedno i naziv konferencije i njena glavna poruka. Dok oni na sve načine pokušavaju da utiču da se proces ubrza, od nadležnih dobijaju samo izgovore, verbalnu podršku, ali ne i konkretne akcije usmerene na rešavanje sudbine nestalih.

Uprkos svemu ovome, porodice nestalih, bez obzira na njihovu nacionalnu i versku pripadnost, šalju poruku mira i stoje ujedinjeno u zajedničkoj borbi za istinom i pravdom i vraćanjem dostojanstva žrtvama.

Nakon konferencije za medije u Prištini, članovi udruženja položili su cveće na spomeniku posvećenom nestalim licima na Kosovu. U Beogradu, međutim, takav spomenik, posvećen svim nestalima, ne postoji, pa su sa Brankovog mosta bacili cveće i venac u znak poštovanja i sećanja na sva nestala lica.

Time je završeno obeležavanje još jednog Međunarodnog dana nestalih, a porodice se pitaju koje izgovore će čuti sledeće godine.

Konferencije za medije udruženja porodica nestalih održane su uz podršku Građanskih inicijativa iz Beograda i organizacije Integra iz Prištine

Stavovi građana Srbije prema Kosovu

Povećava se broj stanovnika koji bi podržali nezavisnost Kosova zarad bržeg ulaska Srbije u EU, gotovo polovina građana smatra da je Kosovo izgubljeno i da nije moguće da Srbija ponovo uspostavi punu kontrolu nad Kosovom. Većina građana ne zna šta je plan Vlade Srbije za Kosovo, petina građana misli da će ova Vlada priznati kosovsku nezavisnost; jača mišljenje da je neophodno uspostaviti trajni mir sa Albancima.

Šestu godinu, Institut za evropske poslove u saradnji sa Ninamedia istraživačkom kućom sproveo je u periodu od 4. do 14. marta 2022. istraživanje javnog mnjenja o odnosima Srbije prema Kosovu. Istraživanje je rađeno na reprezentativnom uzorku od 1228 ispitanika na teritoriji Republike Srbije, bez Kosova i Metohije, metodom CAWI, kvantitativnim istraživanjem putem WEB panela.

Da je Kosovo izgubljeno smatra 44,2% građana, dok je 44,6% stava da nije, a 11% je neodlučnih.

Nešto više od petine (23%) ispitanika smatra da će ova Vlada priznati Kosovo, više od polovine (56%) ispitanika smatra da ova Vlada to neće učiniti, dok 21,1% ne zna da se izjasni po ovom pitanju.

Tri trećine građana, odnosno 75% građana ne bi podržalo nezavisnost Kosova zarad bržeg ulaska Srbije u EU, dok bi 16% podržalo, a 9% je neodlučnih. U odnosu na prethodne istraživačke talase primećen je najviši procenat ispitanika koji bi priznali nezavisnost Kosova zarad bržeg ulaska u EU.

Detaljnije informacije i grafikonski pregled za 2022. i prethodne četiri godine, možete preuzeti [ovde](#).

NGO Aktiv: U prvoj polovini 2022. više od 50 bezbednosnih incidenata

U periodu od 1. januara do 30. juna širom Kosova zabeležen je 51 bezbednosni incident, pokazao je polugodišnji izveštaj Građanske grupe za brzo delovanje (RRCG), uspostavljene 2020. od strane NVO Aktiv.

Incidenti različite prirode, među kojima su fizički napadi, krađe, oštećenja i uvrede, zabeleženi u 21 opštini, od toga najviše (20) na području regiona Prištine. Sledi opština Leposavić, gde je registrovano 11 incidenata, zatim u Kamenici 7, a u Peći pet incidenata.

Od 51 incidenta, najveći broj, njih 14, bila su oštećenja ili krađe verske i imovine Srpske pravoslavne crkve, dok je 13 incidenata u vidu oštećenja, obijanja ili pljački domaćinstava. Osim toga, RRCG je zabeležio i sedam fizičkih napada, po jedan u Goraždevcu, Straži, Gračanici, Babinom Mostu, Obiliću, Starom Grackom i Banji. Krađa ili oštećenja imovine javnih institucija bilo je šest, dok je zabeleženo pet krađa ili oštećenja privatne pokretne imovine. RRCG je zabeležila 6 provokativnih grafiti.

Na osnovu izveštaja RRCG, tokom 2021. godine zabeleženo je 87 incidenata u većinski srpskim sredinama na Kosovu, od kojih je najveći broj bio usmeren ka objektima i imovini Srpske pravoslavne crkve. Bezbednosna situacija je ocenjena kao jedno od ključnih pitanja u sredinama naseljenim pripadnicima srpske i drugih nevećinskih zajednica.

Građanska grupa za brzo delovanje je uspostavljena 2020. godine s ciljem da nadgleda sprovođenje mera nadležnih centralnih i lokalnih institucija u borbi protiv koronavirusa, nadgledanje procesa vakcinacije, bezbednosnu situaciju, uključujući i institucionalni odgovor u odnosu na različite potrebe građana u sredinama naseljenim pripadnicima nevećinskih zajednica, kao i albanske zajednice u četiri opštine na severu Kosova.

Izveštaj je dostupan [OVDE](#).

BILTEN RG 35

Bilten Radne grupe za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljuju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten se objavljuje jednom mesečno, distribuiraju se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJU ZA POGLAVLJE 35

Broj 46 (avgust 2022.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju neophodno zvanične stavove Ambasade Kraljevine Norveške, Balkanskog fonda za demokratiju Nemačkog Maršalovog fonda SAD, kao ni Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, niti InTER-a.